

บทที่ 5

กระบวนการขยายความหมายของคำว่า เหา

จากบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมายต่างๆ ของคำว่า เหา ในภาษาไทย คำว่า เหา นั้นจัดอยู่ในประเภททางไวยากรณ์ได้ทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ คำกริยา คำอนุภาค และดัชนีปริจเฉท ในฐานะที่เป็นคำกริยานั้นคำว่า เหา มีความหมายพื้นฐานหมายถึงการ “ย้ายวัตถุ เป้าหมายมาไว้กับตัว” และสามารถขยายความหมายไปสู่ความหมายอื่นๆ ได้อีก 3 ความหมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความหมายในประเภทของความหมายประจำคำ อีกทั้ง เหา ในฐานะคำกริยา ยังคงแสดงความหมายทางไวยากรณ์ได้อีกหนึ่งความหมายด้วย (การแสดงการิต) ในฐานะที่เป็นคำอนุภาคและดัชนีปริจเฉทนั้น คำว่า เหา แสดงความหมายในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความหมายที่เสริมเพิ่มขึ้นมาให้กับประโยคโดยจะมีหรือไม่มีก็ได้และไม่ได้ทำให้ความหมายหลักของประโยคเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ในส่วนของบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายถึงกระบวนการทางปริชาน (cognitive process) ที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการขยายความหมายของคำว่า เหา จากความหมายพื้นฐานไปสู่ความหมายอื่นๆ โดยได้นำเอาแนวความคิดในเรื่องของกระบวนการขยายความหมายของ นิค ไรเมอร์ (Reimer, 2006) มาประยุกต์ใช้ เพื่อที่จะได้เป็นส่วนช่วยในการสร้างแผนภูมิสำหรับแสดงเครือข่ายทางความหมายของคำๆ นี้ขึ้นมาในบทที่ 6 อีกทีหนึ่ง

5.1 ทฤษฎีคำหลายความหมายสี่ประเภท

นิค ไรเมอร์ ได้ทำการศึกษาลักษณะของคำหลายความหมายและกระบวนการทางปริชานที่ใช้ในการเชื่อมโยงความหมายต่างๆ เข้าด้วยกัน ในกลุ่มคำที่มีความหมายประเภทเดียวกันในภาษาอังกฤษเปรียบเทียบกับภาษาวาลปิริ (Walpiri) ซึ่งเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic) กลุ่มคำกริยาที่ ไรเมอร์ นำมาใช้ในการศึกษานั้นเป็นกลุ่มคำกริยาที่มีความหมายร่วมกันในเรื่องของ “การกระทบกันและการมีผลต่อกัน” (percussion and impact)¹ ตัวอย่างของคำกริยาในกลุ่มนี้ในภาษาอังกฤษ ได้แก่ คำกริยา *strike*, *smash* หรือ *touch* ซึ่งความหมายร่วมกันก็คือเรื่องของการกระทบกันระหว่างวัตถุ 2 อย่าง เป็นต้น

ไรเมอร์ ได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความหมายที่เป็นความหมายแก่น² (core meaning) กับความหมายที่ถูกขยายออกมา (extended meaning, non-core meaning) โดย

¹ ไรเมอร์ เรียกคำกริยากลุ่มนี้ย่อๆ ว่า P/I verbs

² ความหมายแก่นของ ไรเมอร์ ในงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เป็นความหมายเดียวกับคำว่า ความหมายพื้นฐาน

อาศัยการนำเอาอภิภาษา (metalinguage) เข้ามาช่วยในการเรียบเรียงใหม่ (paraphrase) และการถอดความหมายของคำ (gloss) ซึ่งการที่คำกริยาตัวหนึ่งมีความหมายที่ถูกถอดออกมาแตกต่างกันไม่ได้หมายความว่าคำๆ นั้นจะมีความหมายที่แตกต่างกันหลายความหมายแต่อย่างใด ความหมายต่างๆ ของกลุ่มคำกริยา P/I ที่ถูกขยายออกมาในภาษาอังกฤษและภาษาบาลีป็นั้นเกิดขึ้นมาจากกระบวนการทางปริชาน 4 กระบวนการ อันได้แก่

- 1) กระบวนการอุปลักษณะที่เกิดขึ้นที่ความหมายแก่น (metaphorical application to core meaning)
- 2) กระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ (effect metonymy)
- 3) กระบวนการนามนัยโดยอาศัยบริบท (contextual metonymy)
- 4) กระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย (constituent metonymy)

ความแตกต่างระหว่างความหมายที่ได้จากกระบวนการอุปลักษณะกับความหมายที่ได้จากกระบวนการนามนัยนั้นอยู่ที่ว่า ความหมายที่ได้จากกระบวนการอุปลักษณะนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับการเรียบเรียงใหม่โดยมีคำจำกัดความซึ่งแตกต่างจากคำจำกัดความเดิม หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความหมายที่ต่างไปจากความหมายแก่น (ความหมายพื้นฐาน) แต่อย่างใด เช่น *A thought has struck me!* คำกริยา *struck* นั้นได้ผ่านกระบวนการอุปลักษณะเพราะได้ปรากฏกับค่านามที่มีลักษณะเป็นสิ่งนามธรรม แต่ก็ยังคงมีความหมายเหมือนกับความหมายพื้นฐาน (ความหมายแก่น) อยู่ดี ในขณะที่ความหมายที่ผ่านกระบวนการนามนัยทั้งสามแบบที่เหลือนั้น คำกริยาที่ได้จะต้องมีคำจำกัดความที่แตกต่างออกไปจากความหมายเดิม ทั้งนี้ การเชื่อมโยงเหตุการณ์ในโลกความเป็นจริงให้เข้ากับความหมายของคำกริยาในแบบต่างๆ ที่กล่าวมานั้น เป็นความสามารถพื้นฐานที่พบได้ในตัวผู้ใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม และเราสามารถทำการแยกแยะความแตกต่างระหว่างตัวเหตุการณ์ของการกระทำหนึ่งๆ กับผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำนั้นๆ เช่นเดียวกันกับการจำแนกตัวเหตุการณ์ที่ได้จากการกระทำออกจากบริบทการปรากฏโดยกว้างของการกระทำนั้นๆ และท้ายสุดคือความสามารถแยกเหตุการณ์ที่มีลักษณะเป็นเหตุการณ์เดียวให้กลายเป็นเหตุการณ์ย่อยๆ หลายๆ เหตุการณ์ประกอบกันก็ได้ (Reimer, 2006: 183) ซึ่งตัวอย่างของกระบวนการต่างๆ ที่กล่าวมาจะแสดงไว้ในส่วนต่อไปอย่างละเอียด

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะนำแนวความคิดเรื่องของการขยายความหมายที่ ไรมเมอร์ ได้เสนอไว้มาประยุกต์ให้เข้ากับลักษณะคำหลายความหมายของคำว่า *เอา* ในภาษาไทย เพื่อที่จะพิสูจน์ว่าความหมายต่างๆ ของคำนี้ ถูกขยายออกจากความหมายพื้นฐานโดยอาศัยกระบวนการนามนัยมากกว่าที่จะเป็นกระบวนการอุปลักษณะ โดยผู้วิจัยมีความเชื่อที่ว่า การนำเอาแนวความคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้นั้นจะช่วยในการทำความเข้าใจระบบความคิดของผู้พูด

ภาษาไทยในการใช้คำว่า *เอา* ได้ จากนั้นผู้วิจัยจะทำการสร้างแผนภูมิสำหรับแสดงเครือข่ายทางความหมายของคำว่า *เอา* ขึ้นมา โดยแผนภูมิดังกล่าวนั้นจะสร้างขึ้นมาจากแนวคิดของ ไทเลอร์และเอแวนส์ (Tyler and Evans, 2003) อีกทีหนึ่ง

5.1.1 กระบวนการอุปลักษณะที่เกิดขึ้นที่ความหมายแก่น

กระบวนการอุปลักษณะและนามนัยเป็นแนวความคิดสำคัญในการศึกษาลักษณะของคำหลายความหมายในแนวทางของอรรถศาสตร์ปริชาน กระบวนการทั้งสองนั้นถือว่าเป็นกระบวนการทางปริชานที่สำคัญในการเชื่อมโยงความหมายที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน นักภาษาศาสตร์ในอดีตส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเรื่องของอุปลักษณะมากกว่านามนัย (Taylor, 1995: 122) และมีมุมมองที่เห็นพ้องต้องกันว่า กระบวนการอุปลักษณะคือการเชื่อมโยงความหมายในแบบข้ามแวดวงความหมาย (domain) และกระบวนการนามนัยเป็นการเชื่อมโยงความหมายในแวดวงความหมายเดียวกัน แต่ในงานวิจัยของ โรเมอร์ ที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมานั้น โรเมอร์ ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการนามนัยมากกว่ากระบวนการอุปลักษณะ ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการอุปลักษณะจะแตกต่างจากกระบวนการขยายความหมายที่เหลืออีกสามแบบซึ่งล้วนแต่เป็นกระบวนการนามนัย กล่าวคือ ความหมายที่ผ่านกระบวนการอุปลักษณะนั้นจะ "ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายอันก่อให้เกิดความหมายใหม่" ต่อตัวคำกริยาแต่อย่างใด อีกนัยหนึ่งก็คือ ความหมายที่ดูเหมือนเป็นความหมายใหม่นั้น แท้จริงก็ยังคงเป็นความหมายเดิมของคำๆ นั้นอยู่

ในกลุ่มของคำกริยา P/I ในงานของ โรเมอร์ คำกริยาที่ผ่านกระบวนการอุปลักษณะมักจะปรากฏเป็นภาคแสดงของประโยคและจะปรากฏร่วมกันกับคำนามที่มีความเป็นต้นแบบคำซึ่งการที่จะทำความเข้าใจในเรื่องของความเป็นต้นแบบของคำนามที่ปรากฏร่วมกันกับคำกริยากลุ่มนี้ได้ นั้น จะต้องทำความเข้าใจจากพื้นฐานของเหตุการณ์ (basic scenario) ของคำกริยากลุ่มนี้เสียก่อน โดยจากพื้นฐานของเหตุการณ์ดังกล่าว นั้น จะประกอบไปด้วยผู้ร่วมเหตุการณ์อยู่ 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ วัตถุที่ตกกระทบ (impactor) วัตถุพื้นผิวที่ถูกกระทบ (surface object) และความแรงของการตกกระทบ โดยจากพื้นฐานของเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยากลุ่มนี้คือการที่วัตถุตกกระทบซึ่งเกิดจากการเคลื่อนที่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความเร็วระดับหนึ่ง และไปสัมผัสกับสิ่งที่เป่าหมายหรือวัตถุพื้นผิวด้วยความรุนแรงในระดับหนึ่ง ผลที่ตามมาคือวัตถุเป่าหมายอาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งขึ้นก็เป็นได้ ตัวอย่างของคำกริยา P/I ในงานของ โรเมอร์ เช่น

1) *A thought has struck me!*

(Reimer, 2006: 226)

จะเห็นว่าคำนามที่ปรากฏกับคำกริยา *strike* นั้นมีลักษณะเป็นสิ่งนามธรรม จับต้องไม่ได้ แต่ความหมายของคำกริยาในตัวอย่างประโยคดังกล่าวนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด หากลองเทียบกับประโยค

2) *A rock has struck me!*

(Reimer, 2006: 306)

ความหมายของคำกริยาในสองประโยคนั้นเหมือนกัน เพียงแต่ *strike* ในตัวอย่างแรกนั้นเป็นการใช้คำกริยาในเชิงอุปลักษณ์เท่านั้น ซึ่งกระบวนการอุปลักษณ์ที่ใช้คือ “สติสัมปชัญญะคือวัตถุพื้นผิว” CONCIOUSNESS is OBJECT SURFACE

กระบวนการที่คำกริยา *strike* ในตัวอย่างที่ 1) และ 2) ไม่ได้แสดงความหมายใหม่นั้นเป็นเพราะว่า กระบวนการอุปลักษณ์ทำงานโดยการถ่ายมอบ (attributing) คุณสมบัติต่างๆ ของความหมายที่เป็นพาหะ (vehicle)³ ไปสู่ความหมายที่เป็นเป้าหมาย (target) โดยไม่ได้มีผลกระทบต่อคุณสมบัติในทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาแต่อย่างใด (Reimer, อ้างแล้ว: 306) เพราะฉะนั้นตามแนวความคิดของ ไรมอร์ แล้ว กระบวนการอุปลักษณ์จึงไม่ใช่กระบวนการในการขยายความหมายไปสู่ความหมายใหม่ แต่เป็นเพียงกระบวนการแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายแก่น (ความหมายพื้นฐาน) ของตัวคำกริยาเข้ากับสิ่งต่างๆ ที่ไม่ได้อยู่ในลักษณะของสมาชิกต้นแบบเท่านั้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่มักจะหมายถึงวัตถุที่มีลักษณะเป็นสิ่งนามธรรม

หากนำแนวความคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลของคำว่า *เขา* ในภาษาไทยแล้วจะพบว่า ในปัจจุบันนี้มีการใช้คำว่า *เขา* ร่วมกันกับคำนามเป็นจำนวนมากที่มีลักษณะของความเป็นต้นแบบต่ำโดยยกความเป็นต้นแบบของคำนามที่ปรากฏกับ *เขา* นั่นก็คือคุณลักษณะในทางกายภาพต่างๆ ของคำนามประธานและคำนามวัตถุเป้าหมายของ *เขา* ภายในความหมายพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงไว้ในบทที่ 3 แล้วนั่นเอง คำนามประธานที่เป็นผู้ประกอบการกระทำ *เขา* นั้นควรจะเป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถใช้มือในการหยิบฉวยหรือคว้าสิ่งของมาถือไว้ในมือได้ ในขณะที่สิ่งที่เป็วัตถุเป้าหมายนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นวัตถุสิ่งของที่มีขนาดเล็ก สามารถทำการขยับเคลื่อนย้าย และมีความเป็นรูปธรรมจับต้องได้ ตัวอย่างของวัตถุเป้าหมายที่มีความเป็นต้นแบบสูงเช่น *ธง* ใน *เขาธงขึ้นมาโบก* และวัตถุเป้าหมายที่มีความเป็นรูปธรรมต่ำเช่น *ความสุข* ใน *แย่งเอาความสุขไปจากครอบครัวหมด* เป็นต้น

³ พาหะ (vehicle) เรียกได้อีกอย่างว่าเป็นความหมายแหล่งกำเนิด (source) ก็ได้ โดย แรดเด็น และ โคเวซเซส (Radden and Kovecses, 1999) ใช้คำว่า “พาหะ” ในการอธิบายถึงหน่วยคำในทางภาษาศาสตร์ที่ทำหน้าที่ในการเป็นสิ่งกระตุ้น (trigger) ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบนามนัยขึ้นมาทั้งหมด

ในส่วนของความหมายของตัวคำกริยานั้น เหตุการณ์ของการ *เอา* ในความหมายพื้นฐาน ถือได้ว่ามีความซับซ้อนมากกว่าหากนำไปเทียบกับกลุ่มคำกริยา *P/I* ของ โรเมอร์ โดยกลุ่มคำกริยา *P/I* นั้นมีความหมายพื้นฐานหมายถึงการกระทบกันทางกายภาพด้วยความเร็วระดับหนึ่งระหว่างวัตถุที่เป็นสิ่งเคลื่อนที่กับวัตถุเป้าหมายที่ถูกกระทบ ในขณะที่ฉากเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” ที่เป็นความหมายพื้นฐานนั้นประกอบขึ้นด้วยเหตุการณ์ย่อยๆ หลาย เหตุการณ์ อันได้แก่ เหตุการณ์การใช้มือในการ “คว้า” วัตถุเป้าหมาย เหตุการณ์การ “ดึงมือกลับ” และเหตุการณ์การ “ถือ” วัตถุเป้าหมายไว้ในมือ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมาแล้วว่า ความเป็นต้นแบบของวัตถุเป้าหมายของการ *เอา* นั้นจะส่งผลต่อฉากเหตุการณ์ที่แสดงออกมาในความหมายพื้นฐานของคำๆ นี้ ในกรณีที่วัตถุเป้าหมายมีความเป็นต้นแบบสูงแล้ว เหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” มีแนวโน้มที่จะเป็นเหตุการณ์การใช้มือ “หยิบฉวย” วัตถุ ดังกล่าว ซึ่งฉากของการ “หยิบฉวย” นั้นก็จะแตกต่างกันออกไปอีกตามลักษณะของวัตถุเป้าหมาย เช่น การใช้มือ *เอา* ของที่มีขนาดเล็กๆ เช่น *พวงกุญแจ* กับของที่มีขนาดใหญ่ๆ เช่น *โทรทัศน์* ผู้กระทำก็จะแสดงท่าทางของการ *เอา* ที่แตกต่างกัน โดยอาจจะใช้มือเพียงข้างเดียวในการหยิบของเล็กๆ แต่ต้องใช้มือสองข้างในการโอบล้อมของชิ้นใหญ่ๆ ก็เป็นได้ อย่างไรก็ตาม ในภาษาไทยนั้นผู้พูดนิยมนำคำกริยา *เอา* ในความหมายพื้นฐานนี้ไปใช้ร่วมกับคำนามที่มีความเป็นต้นแบบต่ำ โดยเฉพาะคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม ในกรณีดังกล่าวนี้ฉากเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” จะไม่ใช่การใช้มือ “หยิบฉวย” แต่อย่างใด เพราะเราไม่สามารถที่จะใช้มือในการหยิบ *คว่า* และจับสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ดังนั้นเมื่อใดที่ผู้ฟังได้ยินประโยคที่มีการใช้คำกริยา *เอา* กับวัตถุเป้าหมายที่มีความเป็นรูปธรรมต่ำดังเช่นในตัวอย่างประโยค *แย่งเอาความสุขไปจากครอบครัวหมด* แล้วนั้น ผู้ฟังก็จะทำการเชื่อมโยงเหตุการณ์ของการ *เอา* ในประโยคดังกล่าวเข้ากับเหตุการณ์ของการ *เอา* ในฉากพื้นฐานของเหตุการณ์การ “หยิบฉวย” โดยไม่รู้ตัว ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางปริธานอย่างหนึ่งโดยอัตโนมัติ⁴

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการอุปลักษณะเป็นกระบวนการที่ใช้เชื่อมโยงความหมายของการ “หยิบฉวย” กับความหมายของการ “นำมาครอบครอง” เข้าด้วยกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วทั้งสองความหมายต่างก็หมายถึงเหตุการณ์ที่เป็นเหตุการณ์เดียวกันอยู่ภายใต้ฉากพื้นฐานเดียวกัน โดยกระบวนการอุปลักษณะที่ใช้มากที่สุดก็คือ

“การนำสิ่งนามธรรมมาไว้กับตัว” คือ “การใช้มือหยิบฉวยสิ่งรูปธรรม”

⁴ การที่ผู้วิจัยไม่ใช่ความหมายของการ “หยิบฉวย” มาเป็นความหมายพื้นฐานของคำกริยา *เอา* นั้นเป็นเพราะต้องการให้ความหมายของคำกริยาครอบคลุมคำนามที่มีความเป็นต้นแบบต่ำเอาไว้ด้วย เพราะฉะนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า กระบวนการอุปลักษณะก็คือกระบวนการที่ใช้สำหรับอธิบายว่าเพราะเหตุใดเราจึงสามารถใช้คำกริยา *เอา* กับวัตถุเป้าหมายที่เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้นั่นเอง

TO TAKE (or TO POSSESS) ABSTRACT ENTITY IS TO GRASP CONCRETE ENTITY
WITH HAND

3) หลักฐานที่ได้มานั้น เอามาจากนายทวิ ไกรคุปต์

ในตัวอย่างที่ 3) ซึ่งเป็นตัวอย่างที่วัตถุเป้าหมาย หลักฐาน มีความเป็นต้นแบบต่ำท้ออย่างเห็นได้ชัด การกระทำที่ประธานทำลงไปเพื่อเป็นการนำ หลักฐาน มาไว้ที่ตัวนั้นเปรียบได้กับการที่ประธานใช้มือในการ “หยิบฉวย” หลักฐาน เข้ามาถือไว้กับตัวนั่นเอง หรือจากตัวอย่าง

4) ตุ๊กตาเคิร์กช็อบบี้ครบ เคิร์กติดมากไปไหนก็เอาไปด้วย

5) อันต้องไปอยู่กับแม่ เอาลูกเอาเมียไปด้วย

ตัวอย่างที่ 4) กับ 5) ล้วนแสดงความหมายของ เอา ที่เป็นความหมายพื้นฐาน แต่ในประโยคที่ 5) นั้น วัตถุเป้าหมายมีความเป็นต้นแบบต่ำ (เป็นสิ่งมีชีวิต ขนาดใหญ่) จากเหตุการณ์จึงแตกต่างกัน เพราะ เอา ในประโยคที่ 4) แสดงถึงการที่ประธาน เคิร์ก กับวัตถุเป้าหมาย ตุ๊กตา มีการสัมผัสกันตลอดเวลา แต่ใน 5) ประธาน อัน ไม่ได้สัมผัสโดยตรงกับวัตถุเป้าหมาย ลูกเมีย แต่อย่างไร ผู้ฟังจึงทำความเข้าใจความหมายของ เอา ในตัวอย่างที่ 5) จากความเข้าใจในจากเหตุการณ์ของ เอา ในตัวอย่างที่ 4) ผ่านทางกระบวนการอุปลักษณ์

โดยสรุปแล้วกระบวนการอุปลักษณ์ไม่ได้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการขยายความหมายเป็นความหมายใหม่แต่อย่างไร แต่เป็นกระบวนการที่ใช้สำหรับอธิบายความเชื่อมโยงกันระหว่างความหมายของ เอา ที่มีความเป็นต้นแบบสูงกับความหมายที่มีความเป็นต้นแบบต่ำภายใต้ความหมายที่เป็นความหมายพื้นฐานอีกทีหนึ่ง ดังนั้นในการสร้างแผนภูมิแสดงเครือข่ายความหมายของคำว่า เอา แผนภูมิดังกล่าวจะไม่มีเส้นที่เชื่อมโยงความหมายโดยกระบวนการอุปลักษณ์แต่อย่างไร เพราะกระบวนการอุปลักษณ์ไม่ได้ทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นมาจากความหมายพื้นฐานของคำว่า เอา นี้

5.1.2 กระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์

แดน สเปนอร์เบอร์ และ เดย์เดร วิลสัน ได้ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างหนึ่งว่า โดยปกติแล้วนั้น คนเรามักจะทำการสร้างมโนทัศน์ (conceptualize) และจัดประเภทของพฤติกรรมบางอย่างของสิ่งมีชีวิตโดยอาศัยวัตถุประสงค์ในการกระทำนั้นๆ แทนที่จะอาศัยลักษณะทางกายภาพของการกระทำดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ จึงเป็นสาเหตุให้มโนทัศน์ของพฤติกรรมบางมโนทัศน์สามารถแสดงได้ด้วยคำกริยาที่แสดงการกระทำหลายๆ แบบ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำที่มีความแตกต่างกันในลักษณะทางกายภาพแต่จะมีความเหมือนกันในเจตนาของผู้กระทำก็ได้ ตัวอย่างของคำกริยา

ประเภทนี้ได้แก่ *give, take, attack* หรือ *defend* ซึ่งเป็นมโนทัศน์ที่พบได้ในเกือบทุกภาษา (Speber and Wilson อ้างถึงใน Reimer, อ้างแล้ว: 241)

ในทางอรรถศาสตร์แล้วคำกริยาที่มีลักษณะเป็น สกรรมกริยา (transitive verb) ส่วนใหญ่นั้นมักจะมี ความหมายเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของการกระทำนั้นๆ อยู่ด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สกรรมกริยามักจะเกิดโดยมีค่านามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงปรากฏเป็น อาริกิวเมนต์ ซึ่งมักจะหมายถึงผู้ถูกกระทำที่ได้รับผลโดยตรงจากการกระทำของกริยาดังนั้น (Croft, 1990:66 อ้างถึงใน Reimer, อ้างแล้ว: 230) หากพิจารณาตามแนวความคิดดังกล่าวของ ครอบท์ แล้ว จึงเป็นไปได้ว่า คำว่า *เอา* ในภาษาไทยซึ่งโดยปกติแล้วเป็นคำสกรรมกริยาจึงมีแนวโน้มที่จะมีความหมายครอบคลุมรวมไปถึงผลลัพธ์ของการกระทำ *เอา* ด้วย

ในงานวิจัยของ ไรเมอร์ นั้น กระบวนการนามนัยจะแตกต่างจากกระบวนการอุปลักษณะ ตรงที่ว่า กระบวนการของการนามนัยจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในความหมายของคำกริยา ในขณะที่ภายในกระบวนการกระบวนการอุปลักษณะความหมายของคำกริยาจะยังคงเหมือนเดิม การที่ความหมายของคำกริยาเกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นเท่ากับว่า คำกริยาดังกล่าวอาจจะมีการใช้ภาษาที่เหมือนกันแต่จะแสดง (denote) เหตุการณ์ที่แตกต่างกันออกไป กระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ (effect metonymy) คือกระบวนการขยายความหมายซึ่งความหมายที่ขยายออกไปนั้นคือส่วนที่เป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการกระทำนั้นๆ แทนที่จะเป็นตัวเหตุการณ์ของการกระทำ ดังกล่าว ในตัวอย่างของ ไรเมอร์ กลุ่มคำกริยา P/I ที่ผ่านกระบวนการขยายความหมายประเภทนี้ จะไม่ได้ถูกระบุเจาะจงลงไปอย่างชัดเจนว่าหมายถึงการกระทำหรือเหตุการณ์อะไร แต่ ไรเมอร์ จะนำการเรียบเรียงภาษาใหม่ (paraphrase) มาเป็นเครื่องมือใช้สำหรับแสดงความหมายแทน ความหมายของกลุ่มคำกริยาดังกล่าวที่ผ่านการเรียบเรียงใหม่แล้วจะปรากฏในรูปของวลีในแบบอภิภาษา เช่น "X make Y move by P/I" หรือ "X make Y by P/I" เป็นต้น โดยตัวอย่างของ คำกริยา *strike* ในภาษาอังกฤษของ ไรเมอร์ ที่ผ่านกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ เช่น

6) *The soldier struck the head from the body.* (Reimer, 2006: 185)

ผู้พูดภาษาอังกฤษจะเข้าใจได้ทันทีว่าคำกริยา *strike* ในตัวอย่างดังกล่าวไม่ได้แสดงเหตุการณ์ของการกระทบกันของวัตถุสองสิ่งแต่อย่างใด แต่กลับแสดงเหตุการณ์ที่เป็นผลหลังจากมีการกระทบกันเรียบร้อยแล้ว นั่นคือเหตุการณ์ของการเคลื่อนที่ของวัตถุที่ถูกกระทบ ความหมายของคำกริยาในตัวอย่างจึงถูกแสดงออกมาใหม่ได้ในรูปของประโยค "The soldier (X) makes the head (Y) move by striking" ความหมายที่ขยายออกมาจากความหมายเดิมของคำกริยา *strike* นั้นจะเห็นได้ชัดจากบุพบทวลี *from the body* ที่ใช้ในการแสดงการเคลื่อนที่ของวัตถุเป้าหมายอันเป็นผลมาจากการถูกกระทบที่แสดงผ่านทางคำกริยา *strike*

ในการนำแนวความคิดของกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์มาใช้อธิบายลักษณะของ คำหลายความหมายของคำว่า *เอา* ในภาษาไทยได้นั้น ก่อนอื่นเราจะต้องทำความเข้าใจจาก พื้นฐานของเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยา *เอา* ที่เป็นความหมายพื้นฐานเสียก่อน จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” นั้นเป็นเหตุการณ์ที่มีความซับซ้อนมากใน ระดับหนึ่ง ภายในเหตุการณ์ดังกล่าวนั้นเมื่อประธานได้ลงมือทำการ “หยิบฉวย” วัตถุเป้าหมาย จากนั้นจึงค่อย “ดึงกลับมาไว้กับตัว” แล้วค่อย “ถือ” วัตถุนั้นค้างไว้ในมือของตน ผลที่เกิดขึ้น ตามมาของการกระทำดังกล่าวโดยอัตโนมัติก็คือ เกิดการย้ายตำแหน่งของวัตถุที่เป็นเป้าหมายขึ้น รวมไปถึง “อำนาจ” ในการ “ควบคุม” วัตถุเป้าหมายด้วยมือของประธานเองอีกด้วย เช่น ในการ หยิบฉวยผลส้มมาถือไว้ นั้น ผลจากการหยิบฉวยทำให้ประธานมีอำนาจที่จะทำอะไรสักอย่างกับส้ม ก็ได้ นอกจากอำนาจในการเปลี่ยนตำแหน่งเพียงอย่างเดียว ประธานอาจจะใช้มือที่ถือโยนส้มทิ้งไป หรืออาจจะบีบผลส้มจนและก็เป็นได้ ซึ่งการโยนผลส้มนั้นก็คือการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งวัตถุ ส่วน การบีบส้มก็คือการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุ นั้นแสดงว่าคำกริยา *เอา* สามารถขยาย ความหมายไปสู่ความหมายอื่นได้โดยอาศัยกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ ได้แก่ ความหมายของการแสดง “การถือ” และความหมายของการ “กำหนดให้วัตถุเป้าหมายทำหน้าที่ แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง” (เรียกสั้นๆ ว่าความหมายแสดงการ “กำหนด”) ถึงแม้ทั้งสองความหมายจะเป็น ความหมายคนละประเภทกันก็ตาม (ความหมาย “การถือ” เป็นความหมายทางไวยากรณ์ ส่วน ความหมาย “การกำหนด” เป็นความหมายประจำคำ) แต่ก็สามารถใช้กระบวนการนามนัยแบบ เน้นผลลัพธ์มาใช้ในการอธิบายถึงกระบวนการทางปริชานที่ทำให้เกิดความหมายทั้งสองนี้ได้ ประเด็นที่ทำให้ทั้งสองความหมายแตกต่างกันก็คือ ความหมายของการแสดง “การถือ” นั้นได้ผ่าน กระบวนการของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไปด้วย ในขณะที่ความหมายแสดงการ “กำหนด” นั้น ไม่ได้ผ่านกระบวนการดังกล่าวแต่อย่างใด

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความหมายแสดง “การถือ” ขึ้นมาในคำกริยา *เอา* นั้นก็คือคำกริยาที่ ปรากฏตามหลังหน่วยสร้าง *เอา* รวมไปถึงความสัมพันธ์ที่คำกริยาดังกล่าวมีต่อคำว่า *เอา* ด้วย จากตัวอย่าง

7) ทูบแรงๆ สี *เอา* ให้กระจกแตกเลย

จากตัวอย่างประโยคที่ 7) คำกริยา *แตก* ที่ปรากฏหลังคำว่า *เอา* นั้นมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำว่า *เอา* โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาพร้อมกับคุณลักษณะที่ว่า คำกริยาตัวดังกล่าวนั้นมีประธานคนละตัวกันกับประธานของคำกริยา *เอา* (โดยปกติแล้วในหน่วย สร้างกริยาเรียง คำกริยาแต่ละตัวจะมีประธานเหมือนกันหมด) จะเห็นได้ว่าในตัวอย่างประโยคที่ 7) นี้ คำว่า *เอา* ไม่ได้มีแง่มุมทางความหมายของการ “เคลื่อนย้ายตำแหน่ง” แฝงอยู่ในตัวเลยจึงทำ

ให้ไม่สามารถปรากฏร่วมกันกับคำกริยาบอกทิศทาง *ไป* และ *มา* ซึ่งเป็นหน่วยคำที่มักจะเกิดร่วมกับคำว่า *เอา*

สิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แสดงโดยประโยคตัวอย่างที่ 7) นั่นก็คือ การที่ประธาน (ในที่นี้ ทำการละไว้) มี "อำนาจ" เหนือกว่าวัตถุเป้าหมาย *กระจก* และอำนาจดังกล่าวทำให้ประธานสามารถกระทำการ "เปลี่ยนสภาพ" ของวัตถุเป้าหมายดังกล่าวให้ *แตก* ได้ จะเห็นได้ว่าคำกริยา *เอา* ในตัวอย่างดังกล่าวไม่ได้แสดงเหตุการณ์ของการ "นำมาครอบครอง" เลยสักนิด แต่อาจกล่าวได้ว่า การที่ประธานมีอำนาจเหนือวัตถุเป้าหมายนั้นเป็นผลมาจากการที่ประธานได้รู้สึกได้ว่า ตนเองได้ทำการครอบครองวัตถุดังกล่าวเรียบร้อยแล้วจนเกิดอำนาจในการเปลี่ยนสภาพของวัตถุดังกล่าวขึ้นมาในท้ายที่สุด ในอีกความหมายหนึ่ง ความสามารถในการเปลี่ยนสภาพของวัตถุเป้าหมายนั้น เป็นเสมือนผลลัพธ์ที่ได้มาจากกระบวนการของการ "ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว" อีกต่อหนึ่ง การที่แง่มุมในส่วนของ "ผลลัพธ์" ของการกระทำ *เอา* โดดเด่นขึ้นมาจนกลายเป็นอีกความหมายของคำๆ นี้ เป็นผลของกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางระบบปริชานกระบวนการหนึ่งในการสร้างความหมายใหม่ขึ้นมาจากความหมายพื้นฐานนั่นเอง

ในส่วนของความหมายของการ "กำหนด" นั้น ส่วนที่ทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นมาก็คือ คำกริยา *เป็น* และนามวลีที่เป็นกรรม การ "กำหนด" มีความหมายที่ใกล้เคียงกับการแสดง "การริต" หรือการทำให้วัตถุเกิดการ "เปลี่ยนสภาพ" เป็นอย่างมาก ในกรณีที่วัตถุเป้าหมายมีความเป็นต้นแบบสูงความหมายการริตต่างจากความหมาย "กำหนด" ตรงที่ว่า ในความหมายของการแสดง "การริต" นั้น สภาพที่เปลี่ยนไปจากการกระทำของการ *เอา* นั้นจะเป็นสภาพทางกายภาพที่สังเกตได้อย่างชัดเจน เช่น *เอาให้กระจกแตก* หลังจากเหตุการณ์ของการ *เอา* สภาพของกระจกจากที่เคยเป็นปกติก็ต้องเปลี่ยนไปเป็นสภาพของการแตก แต่ในความหมายของการ "กำหนด" นั้น คำว่า *เอา* ไม่ได้แสดงการเปลี่ยนสภาพในทางกายภาพออกมาให้เห็นแต่อย่างใดถึงแม้ค่านามที่เป็นกรรมของ *เอา* จะมีความเป็นต้นแบบสูงก็ตาม ลองพิจารณาตัวอย่างประโยคที่ 8) ก. และ ข. ประกอบ

8) ก. *เอา* ให้ดินน้ำมันก้อนนี้กลายเป็นบ้าน → เกิดการแปรสภาพทางกายภาพ

ข. *เอา* ดินน้ำมันก้อนนี้เป็นบ้าน → ไม่เกิดการแปรสภาพทางกายภาพ

จากตัวอย่างที่ 8) วัตถุเป้าหมาย *ดินน้ำมัน* นั้นเป็นสิ่งที่มีความเป็นต้นแบบของสิ่งที่ถูก *เอา* สูง แต่ความแตกต่างของประโยคทั้งสองก็คือ ในประโยค ก. นั้น *ดินน้ำมัน* เกิดการเปลี่ยนรูปร่างจากเดิมที่เป็นก้อนไม่มีรูปทรงแน่นอน แต่เมื่อผ่านเหตุการณ์ของการ *เอา* แล้ว *ดินน้ำมัน* ก็จะกลายสภาพไปเป็นรูปทรงที่เหมือนกับ *บ้าน* แสดงว่า *เอา* ในประโยคดังกล่าวนั้นเป็นการแสดง "การริต" (หากดูบริบทประกอบจะเข้าใจได้ว่า *เอา* ในที่นี้ก็คือการ "ปั้น") ในขณะที่ *เอา* ใน ข. นั้น แตกต่างออกไป

เพราะ ดินน้ำมัน ในประโยคดังกล่าวไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปทรงหรือสภาพของมันแต่อย่างใด คำกริยา *เอา* ในที่นี้เป็นเพียงแค่การแสดงมุมมองที่ประธานมีต่อวัตถุเป้าหมายเท่านั้น

ความหมายของการ “กำหนด” นั้นเปรียบได้กับการ “เปลี่ยนแปลงสภาพ” ในทางความคิด หรือในเชิงสมมุติ เป็นการเปลี่ยนให้สิ่งของอย่างหนึ่งกลายเป็นสิ่งของอีกอย่างหนึ่งเฉพาะในจินตนาการของประธาน ไม่ได้เกิดขึ้นในโลกของความเป็นจริงแต่อย่างใด เพราะหากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นในโลกของความเป็นจริงแล้ว นั่นแสดงว่าเหตุการณ์ดังกล่าว อาจจะเป็นเหตุการณ์ของการแสดง “การรีด” ของคำกริยา *เอา* ตามที่ได้กล่าวถึงไปก่อนแล้ว คำกริยา *เอา* ในความหมายทั้งสองแตกต่างกันทั้งในทางโครงสร้างและทางความหมายแต่ก็ยังสามารถถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันได้เพราะเป็นเรื่องของการใช้ “อำนาจ” ที่ประธานได้จากการ *เอา* มาทำให้วัตถุเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปทรงหรือสภาพอีกที โดยต่างกันเพียงแค่ว่า ในความหมายของการแสดง “การรีด” การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เห็นได้ด้วยตา แต่ในความหมายของการ “กำหนด” เป็นเพียงแค่ว่าในระดับของความคิดเท่านั้น หากใช้การเรียบเรียงใหม่ตามวิธีของ โรเมอร์ แล้ว ความหมายของการแสดง “การรีด” และการ “กำหนด” ของคำว่า *เอา* นั้นจะสามารถอธิบายได้โดยประโยคแสดงโครงสร้างดังนี้

ความหมายการแสดง “การรีด”

→ X makes Y to be Z by TAKING เช่น *วัยรุ่นสมัยนี้เอากันถึงตาย*

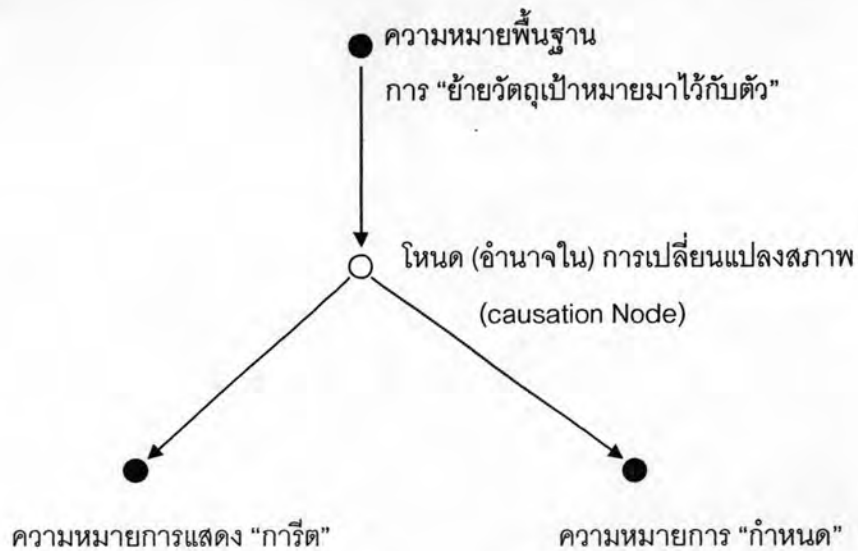
ความหมายการ “กำหนดให้วัตถุเป้าหมายทำหน้าที่แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง”

→ X considers Y to be Z by TAKING เช่น *เขาเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง*

โดย X ในที่นี้หมายถึงนามวลีประธานผู้กระทำการ *เอา* Y คือนามวลีกรรมหรือวัตถุเป้าหมายของการ *เอา* และ Z หมายถึงรูปทรง อารมณ์ หรือสภาพที่เปลี่ยนไปของวัตถุเป้าหมาย

โดยสรุปแล้ว ความหมายของการแสดง “การรีด” และการ “กำหนด” นั้นล้วนเป็นความหมายที่ถูกขยายออกมาจากความหมายพื้นฐานของคำกริยา *เอา* ผ่านทางกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ ซึ่งความหมายของคำว่า *เอา* นั้นเปลี่ยนจากเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” กลายเป็นการแสดง “อำนาจ” ในการ “เปลี่ยนแปลงสภาพ” ซึ่งเป็นผลที่ได้มาจากเหตุการณ์ของการ *เอา* อีกทีหนึ่ง ต่างกันตรงที่ความหมายแสดง “การรีด” นั้นได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์ไปด้วย โดยในแผนภูมิเครือข่ายทางความหมายนั้น อำนาจในการเปลี่ยนแปลงสภาพต่อวัตถุเป้าหมายจะถูกแสดงออกมาในรูปแบบของโหนด (node) หนึ่งในเครือข่ายความหมายก่อนที่จะแยกออกไปเป็นความหมายของการแสดง “การรีด” และความหมายของการ “กำหนด” ตามลำดับ ดังรูปที่ 1

การที่ความหมายทั้งสองความหมายเชื่อมโยงกันอยู่ภายใต้โหนดเดียวกันนั้นแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองความหมายมีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่ง ตัวโหนดเป็นสิ่งที่บอกว่าทั้งสองความหมายมีแง่มุมทางความหมายใดที่เหมือนกัน (ในที่นี้คือเรื่องของ "อำนาจ" ที่เป็นผลลัพธ์มาจากการกระทำ เอา) และยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า ทั้งสองความหมายใช้กระบวนการปริชานแบบเดียวกันในการขยายความหมายออกมาจากความหมายพื้นฐานอีกที ซึ่งก็คือกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ อย่างไรก็ตามในงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ผู้วิจัยไม่ได้ทำการจำแนกความแตกต่างระหว่างกระบวนการขยายความหมายและกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ออกจากกันแต่อย่างใด

รูปที่ 1: กระบวนการขยายความหมายจากความหมายพื้นฐานสู่ความหมายของการแสดง "การรีด" และการ "กำหนด" ด้วยกระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์

5.1.3 กระบวนการนามนัยโดยอาศัยบริบท

ในกระบวนการขยายความหมายโดยอาศัยบริบทประกอบนั้น ความหมายที่ถูกขยายออกมานั้นจะได้มาจาก "กรอบ" (frame) เหตุการณ์ที่มีขนาดครอบคลุมกว่าและมีรายละเอียดมากกว่าของเหตุการณ์ที่มาจากความหมายพื้นฐานของคำกริยา สิ่งจำเป็นในการทำความเข้าใจความหมายที่ถูกขยายออกมาก็คือ ความรู้ในตัวกริยา (knowledge of the verb) ภายในบริบทเฉพาะที่ถูกกล่าวถึงนั้น ซึ่ง "ความรู้" ที่ว่านี้จะเหมือนสิ่งที่จะช่วยในการตีความว่าความหมายดังกล่าวนั้นขยายมาจากความหมายพื้นฐานได้อย่างไร มีความสัมพันธ์ร่วมกันในประเด็นไหน และเป็นคำกริยาที่เป็นส่วนหนึ่งของกรอบเหตุการณ์เฉพาะได้อย่างไร

กระบวนการขยายความหมายโดยกระบวนการนามนัยเชิงบริบทนั้น ด้วยชื่อของมันแล้ว อาจจะทำให้เราคิดว่าเป็นกระบวนการที่กว้าง (general) เกินไปทำให้หาคำอธิบายหรือชี้เฉพาะได้ยากลำบาก แต่ในความเป็นจริงแล้วนั้น โรเมอร์ ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเป็นแบบ "elsewhere categories" หรือไม่สามารถนำไปใช้อธิบายความสัมพันธ์ในแต่ละความหมายได้ดีพอแต่อย่างใด ในทางกลับกันนั้นความหมายที่ได้ผ่านกระบวนการขยายความหมายวิธีนี้กลับมีอยู่เป็นจำนวนไม่มากหากนำไปเทียบกับการนามนัยอีก 2 วิธีด้วยกัน โดยในงานวิจัยของ โรเมอร์ กลุ่มคำกริยา P/I สามารถถูกนำไปใช้เป็นคำกริยาหลักภายในบริบทเฉพาะที่กล่าวถึงกรอบเหตุการณ์เฉพาะอย่างได้ทั้งหมด 4 บริบท อันได้แก่

บริบทของการเคลื่อนไหว เช่น *Their trampling feet beat the loose sands.*

บริบทของการมีความสัมพันธ์ทางเพศ เช่น *I've knocked some girls in my time.*

บริบทของการเล่นเครื่องดนตรี เช่น *A made...smote her harp, and sang.*

บริบทของการโจมตีหรือการต่อสู้ เช่น *He smit a brave and fortunate bataille with the Vaccei.*

ในแต่ละบริบทเฉพาะที่กลุ่มคำกริยา P/I ปรากฏอยู่นั้น ความหมายของตัวคำกริยาจะเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละประเภทของบริบท เช่นว่า เมื่อปรากฏอยู่ในบริบทของการต่อสู้แล้ว *smite* จะมีความหมายหมายถึง "to fight" และจะไม่ได้แสดงเฉพาะเหตุการณ์ของการ *fight* เพียงเหตุการณ์เดียว แต่จะหมายถึงทุกๆ การกระทำที่เกี่ยวข้องด้วยกันภายใต้กรอบเหตุการณ์หรือบริบทนั้นๆ โดยที่ มีการ *smite* ศูนย์กลางของเหตุการณ์ทั้งหมดแทน

หากวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายต่างๆ ภายในคำว่า *เอา* ของภาษาไทยแล้ว จะพบว่า คำว่า *เอา* นั้นสามารถปรากฏเป็นคำกริยาหลักในประโยคโดยไม่ได้มีความหมายพื้นฐานหรือความหมายของการ "ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว" แต่อย่างใด แต่กลับมีความหมายหมายถึงการ "กระทำบางอย่าง" ซึ่งผู้พูดไม่สามารถเจาะจงลงไปได้แน่ชัดว่าเป็นการกระทำในรูปแบบไหน การทำความเข้าใจความหมายของคำๆ นี้จะต้องอาศัยบริบทมาประกอบด้วย โดยบริบทดังกล่าวอาจจะได้มาจากภาษาที่ปรากฏในประโยคหรือได้มาจากความรู้เกี่ยวกับโลกความเป็นจริงหรือสภาพสังคมในขณะนั้นก็เป็นได้ *เอา* ที่ได้มาจากกระบวนการนามนัยประเภทนี้ จึงไม่ได้หมายถึงการกระทำของการ "ใช้มือหยิบฉวย" ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีความซับซ้อนน้อยแต่หมายถึงการกระทำโดยรวมภายในบริบทบางบริบทที่แสดงถึงกรอบเหตุการณ์ขนาดใหญ่กว่ากรอบเหตุการณ์ของการ "ใช้มือหยิบฉวย" ความหมายของคำกริยา *เอา* ประเภทนี้มีอยู่ความหมายเดียว ได้แก่ ความหมายของการ "มีเพศสัมพันธ์" ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่าความหมายของการ "มีเพศสัมพันธ์" เป็นความหมายที่ขยายออกมาโดยต้องอาศัยบริบทอย่างเห็น

ได้ชัด สังเกตได้จากการที่ชาวต่างชาติมักจะไม่เข้าใจว่า ความหมายของการมีเพศสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความหมายของ *เอา* อื่นๆ ได้อย่างไร ซึ่งเป็นเพราะชาวต่างชาติไม่ได้เข้าใจลักษณะสภาพสังคมของผู้พูดภาษาไทยหรือบริบททางสังคมนั่นเอง ในทางกลับกันผู้พูดภาษาลาวซึ่งเป็นภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาไทยจะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความหมายทั้งสองความหมายได้ เพราะมีความเข้าใจในบริบททางสังคมของผู้พูดภาษาไทยด้วย (บริบททางสังคมของผู้พูดภาษาไทยและลาวจะคล้ายๆ กัน) ดังนั้นแล้วในภาษาลาวจึงมีคำว่า *qaw* ที่มีความหมายว่า *to marry* เหมือนกัน

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า การที่จะทำความเข้าใจความหมายที่ถูกขยายออกมาผ่านทางกระบวนการนามนัยเชิงบริบทได้นั้น ผู้พูดจะต้องอาศัยสิ่งที่เรียกว่า "ความรู้" ภายในคำกริยาตัวนั้นมาเป็นเครื่องมือในการโยงคำว่า *เอา* เข้ากับกรอบเหตุการณ์เฉพาะอย่างนั้นเสียก่อน ซึ่งความรู้ดังกล่าวจะต้องเป็นสิ่งที่พบได้ในตัวของผู้ฟังหรือคู่สนทนาด้วย กล่าวคือ ในบริบทของการ "มีเพศสัมพันธ์" ซึ่งความหมายของคำว่า *เอา* ในบริบทนี้ จะมีส่วนคล้ายกันกับความหมายของกลุ่มคำกริยา P/I ของ ไรเมอร์ (ทั้งสองต่างก็ปรากฏในบริบทนี้ได้เช่นกัน) ตรงที่ไม่ได้เจาะจงถึงการกระทำใดๆ ภายในกรอบเหตุการณ์ของการมีเพศสัมพันธ์แต่กลับหมายถึงการกระทำหลายการกระทำที่มีความหมายของการ *เอา* เป็นศูนย์กลาง เช่น

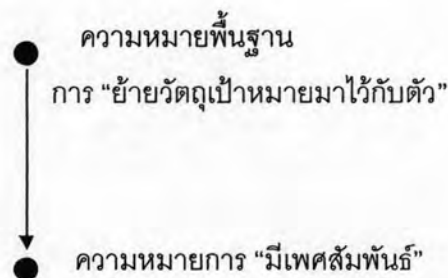
10) *อย่างอ้อรเมียงมิ่งนะ ฎไม่เอาให้เมื่อยหรอก*

จะเห็นได้ว่า ในประโยคตัวอย่างที่ 10) นี้ ประธานหรือผู้พูดไม่ได้ระบุลงไปอย่างชัดเจนว่าจะกระทำการอะไรกับวัตถุเป้าหมาย *อ้อร* ซึ่งต้องหมายถึงบุคคลเท่านั้น แต่ผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่ที่ได้ยินประโยคเหมือนในตัวอย่างที่ 10) ล้วนเข้าใจว่า คำกริยา *เอา* นั้นมีความหมายแสดงการกระทำอะไร แสดงว่าผู้พูดภาษาไทยส่วนใหญ่มี "ความรู้" ที่จะเชื่อมโยงคำว่า *เอา* เข้ากับฉากเหตุการณ์ของการมีเพศสัมพันธ์อยู่ในตัว ซึ่งจากพื้นฐานของเหตุการณ์ของการมี "เพศสัมพันธ์" นี้เอง ประกอบไปด้วยการกระทำที่มากกว่า 1 การกระทำขึ้นไปแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนที่มีมากกว่าฉากของความหมายพื้นฐาน และคำกริยา *เอา* ก็จะมีหมายถึงทั้งกลุ่มของเหตุการณ์นั้น เช่นเดียวกับกรณีของคำกริยา *strike* กับฉากเหตุการณ์โดยรวมของการ *fight* นั่นเอง

ความหมายของการ "มีเพศสัมพันธ์" ในคำกริยา *เอา* นั้นสามารถเชื่อมโยงเข้ากับ ความหมายพื้นฐานได้โดยตรง โดยอาศัยแง่มุมของการ "ครอบครอง" มาเป็นเสมือน "ความรู้" ภายในตัวคำกริยาที่เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างบริบทที่ต่างกัน การที่ประธานได้กระทำการ "ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว" ก็คือการกระทำเพื่อการเป็นเจ้าของและมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือวัตถุดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันการมีความสัมพันธ์ทางเพศผ่านทางความหมายของคำว่า *เอา* นั้นได้แฝงทัศนคติของการครอบครองหรือเป็นเจ้าของในตัวผู้ที่ถูกกระทำ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าสาเหตุที่มีทัศนคติ

ดังกล่าวนี้มาจากเหตุผลทางด้านค่านิยมและวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทยมาตั้งแต่สมัยก่อน ทั้งนี้เป็นเพราะในอดีตประเทศไทยมีค่านิยมของการยกย่องผู้ชายให้มีสถานะทางสังคมที่สูงกว่าผู้หญิง และมีการมองผู้หญิงเป็นเสมือนวัตถุที่ถูกครอบครองนั่นเอง อีกทั้งการใช้คำๆ นี้แทนคำต้องห้าม (taboo word) ในภาษาไทยมีอาจจะมิสาเหตุมาจาก การที่คำว่า เหา ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางอยู่ในตัวอยู่แล้ว จึงได้นำมาใช้แทนจากเหตุการณ์ของการมี "เพศสัมพันธ์" ก็เป็นไปได้

โดยสรุปแล้ว กระบวนการนามนัยเชิงบริบทจะทำหน้าที่ในการทำให้เกิดความหมายใหม่ของคำว่า เหา ขึ้นมาจากความหมายพื้นฐานโดยตรง สิ่งที่เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ของความหมายทั้งสองก็คือความรู้ในตัวของคำกริยาเกี่ยวกับแง่มุมของการ "ครอบครอง" นั่นเอง เครื่องช่วยความหมายจะแสดงออกมาในรูปแบบดังนี้

รูปที่ 2: กระบวนการขยายความหมายจากความหมายพื้นฐานสู่ความหมายของการ "มีเพศสัมพันธ์" ด้วยกระบวนการนามนัยโดยอาศัยบริบท

5.1.4 กระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย

กระบวนการขยายความหมายในระบบปริชานประเภทสุดท้ายตามแนวความคิดของ ไรเมอร์ ในการอธิบายการขยายความหมายของกลุ่มคำกริยา P/I ก็คือ กระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย ซึ่งเป็นการแทนความหมายของคำกริยาโดยอาศัยการนำเอาส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยานั้นๆ มาใช้เป็นความหมายหลักความหมายใหม่ของคำกริยาแทน กระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อยนั้นจะแตกต่างจากกระบวนการนามนัยในสองประเภทแรกตรงที่ว่า กระบวนการทั้งสองแบบที่ได้กล่าวถึงนั้นเป็นเสมือนการดึงเอา "ข้อมูลใหม่" เข้ามาใช้เป็นความหมายใหม่ (incorporating extra information) ในขณะที่กระบวนการแบบสุดท้ายนั้นเป็นการใช้เฉพาะข้อมูลเดิมที่อยู่ในตัวของคำกริยานั้นอยู่แล้ว อาจกล่าวได้อีกอย่างว่าเป็นเสมือนการทำให้ความหมายของคำให้แคบลง (semantic narrowing) (Reimer, อ้างแล้ว: 292) ก็เป็นไปได้

แนวความคิดเกี่ยวกับการดึงเอาเพียงเฉพาะบางส่วนของเหตุการณ์มาใช้เป็นความหมายหลักความหมายใหม่ของคำกริยานั้นๆ เป็นวิธีการอธิบายกระบวนการนามนัยในแบบที่นักภาษาศาสตร์ส่วนมากมักจะกล่าวถึง เพราะสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่ากระบวนการนามนัยคือการ “นำส่วนย่อยมาแทนส่วนใหญ่ (หรือแทนทั้งหมด)” ซึ่งเป็นมโนทัศน์พื้นฐานของกระบวนการนามนัย ยกตัวอย่างเช่น แนวความคิดของ เคนอิจิ เซโตะ (Seto, 1995: 106) ที่กล่าวถึงประเภทย่อยของกระบวนการนามนัย โดยที่ เซโตะ ได้กล่าวไว้ว่า เหตุการณ์ที่กินเวลานั้นสามารถอ้างถึงได้โดยการกล่าวถึงเหตุการณ์ย่อยซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเหตุการณ์ใหญ่นั้นแทน เช่น ในภาษาอังกฤษประโยคที่ว่า *He is reading for the first degree.* ซึ่งความหมายของคำกริยา *read* ในที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของความหมายของการ “เรียนหนังสือ” (studying) ดังนั้นในประโยคดังกล่าว การอ่านหนังสือจึงเป็นเสมือนเหตุการณ์ย่อยเหตุการณ์หนึ่งที่ใช้แทนเหตุการณ์ใหญ่ทั้งหมดนั่นคือการเรียนจนจบการศึกษานั้นเอง

ในงานวิจัยของ ไรมอร์ นั้น กลุ่มคำกริยา P/I ในบางประโยคแทนที่จะมีความหมายเดียวกันกับความหมายพื้นฐาน (การกระทบกันของวัตถุสองชิ้นด้วยความแรงและความเร็วในระดับหนึ่ง) แต่กลับมีความหมายที่แคบลงเหลือเพียงแค่ส่วนประกอบส่วนหนึ่งของความหมายพื้นฐานเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น

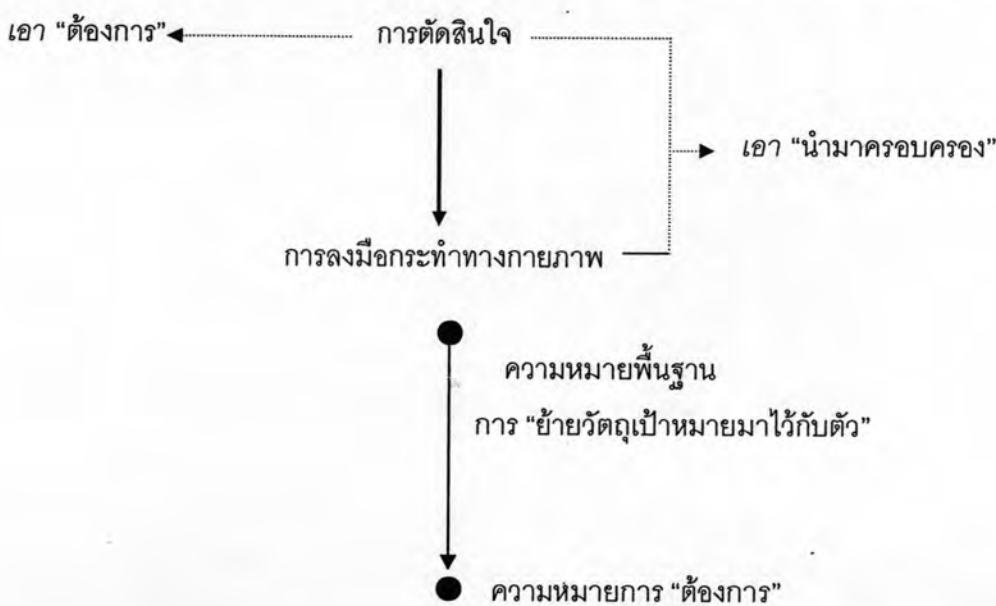
11) *Just then the squall stuck up.*

ความหมายของคำกริยา *strike* ในประโยคดังกล่าวไม่ได้แสดงความหมายของการ “กระทบ” กันระหว่างวัตถุทั้งสองแต่แสดงเพียงความหมายของทิศทางในการเคลื่อนที่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่คำกริยา *strike* ที่เป็นหนึ่งในกลุ่มคำกริยา P/I เปลี่ยนสถานภาพของตัวเองจากแต่เดิมที่เป็นกรรมกริยากลายเป็นอกรรมกริยาที่ไม่ต้องปรากฏคำนามใดๆ ต่อด้านท้าย และความหมายถูกจำกัดลงเหลือเพียงแค่ส่วนที่เป็น “ทิศทางในการเคลื่อนที่” เพียงเท่านั้น

ในส่วนของคำว่า *เอา* ในภาษาไทยนั้น ความหมายที่ถูกนำมาใช้อ้างถึงเหตุการณ์ใหญ่คือความหมายของการ “ต้องการ” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความหมายดังกล่าวนี้เป็นส่วนประกอบย่อยของความหมาย “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” ที่เป็นความหมายพื้นฐานอีกที เพราะโดยปกติแล้ว เมื่อใดก็ตามที่คนเรากระทำกริยาของการ *เอา* หรือกระทำการหยิบฉวยวัตถุเป้าหมายโดยการใช้มือของเราเองนั้น สามารถเป็นการแสดงนัย (imply) ได้ว่า ผู้กระทำมีความต้องการที่จะครอบครองวัตถุเป้าหมายดังกล่าวอยู่ก่อนแล้ว เหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจาก “เจตนา” ของตัวผู้กระทำ ยกเว้นภายใต้สถานการณ์พิเศษจำเพาะบางอย่างเท่านั้น ที่ผู้กระทำกริยา *เอา* ได้กระทำลงไปโดยปราศจากเจตนา (ประโยคที่แสดงถึงเหตุการณ์ประเภทที่กล่าวมานั้นมักจะมีรูปภาษาปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน) เช่น *เอาสมุดขึ้นมาโดยไม่ได้*

ตั้งใจ เป็นต้น หากปราศจากรูปภาษาแสดงเหตุการณ์เฉพาะใดๆ แล้ว เราสามารถบอกได้ว่า การกระทำกริยา *เอา* นั้นมาจากความต้องการที่จะครอบครองของตัวผู้พูดได้ ลักษณะความสัมพันธ์ของความหมาย “ต้องการ” กับความหมายพื้นฐานนี้เรียกได้อีกอย่างว่า เป็นความสัมพันธ์กันในแบบต่อเนื่อง

การแสดงความ “ต้องการ” ของผู้พูดแสดงให้เห็นถึงการตัดสินใจก่อนที่จะลงมือกระทำการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” ซึ่งเป็นการกระทำทางกายภาพของผู้กระทำที่มีต่อวัตถุเป้าหมาย เราอาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจที่จะลงมือกระทำนั้นเป็นขั้นตอนย่อยขั้นตอนหนึ่งที่จะนำไปสู่การ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” นั่นเอง ในอีกความหมายหนึ่งเราอาจจำแนกเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” ที่เป็นความหมายพื้นฐานให้ประกอบไปด้วยเหตุการณ์ย่อยสองเหตุการณ์ (ต่างจากเหตุการณ์ย่อยที่กล่าวถึงในบทที่ผ่านมา) ได้แก่ เหตุการณ์ของการตัดสินใจ และเหตุการณ์ของการลงมือกระทำทางกายภาพที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน เพราะฉะนั้นแล้วการที่ความหมายย่อยของคำว่า *เอา* จำกัดเฉพาะส่วนของการตัดสินใจแสดงให้เห็นว่า คำว่า *เอา* ในความหมายดังกล่าวนี้เป็นความหมายที่เป็นส่วนประกอบย่อยของเหตุการณ์ทั้งหมดนั่นเอง

รูปที่ 3: ภาพจำลองการแทนความหมายย่อยของเหตุการณ์การ *เอา* และกระบวนการขยายความหมายจากความหมายพื้นฐานสู่ความหมายของการ “ต้องการ” ด้วยกระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย

จากเครือข่ายความหมายในรูปที่ 4 นั้นแสดงว่า ความหมายของการ “ต้องการ” เป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” ซึ่งความสัมพันธ์ของความหมายทั้งสองความหมายจะแสดงออกมาได้โดยอาศัยกระบวนการนามนัยเชิงส่วนประกอบย่อย

5.2 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ก่อให้เกิดความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายถึงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำว่า *เอา* ในภาษาไทยเพื่อที่จะนำไปใช้อธิบายการที่คำว่า *เอา* สูญเสียความหมายประจำคำไปและแสดงความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์แทน ทั้งนี้ กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ทำให้คำว่า *เอา* สูญเสียความหมายประจำคำ พร้อมกับเปลี่ยนแปลงสถานะของคำๆ นี้ไปด้วย โดยจากเดิมที่เป็นคำกริยากลายเป็นคำอนุภาคและดัชนีปริจเฉทแทน เมื่อคำว่า *เอา* กลายเป็นคำอนุภาคแล้ว ตำแหน่งการปรากฏของคำๆ นี้ก็จะเปลี่ยนไปด้วย จากเดิมที่เคยปรากฏในตำแหน่งของคำกริยาหลักหรือคำกริยาตัวแรกภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง (ในบางครั้งก็เป็นคำกริยาตัวที่สอง) ก็กลายเป็นคำอนุภาคที่ต้องปรากฏอยู่ท้ายประโยคหรือท้ายกริยาลิแทน หากปรากฏเป็นดัชนีปริจเฉทแล้ว คำว่า *เอา* ก็จะย้ายไปปรากฏอยู่ในวลีเฉพาะที่ด้านหน้าของประโยคอีกทีหนึ่ง ลักษณะการปรากฏของคำว่า *เอา* ดังกล่าวทั้งสองแบบนี้ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่ทำให้คำว่า *เอา* มีความพิเศษมากกว่าคำสรรกรมกริยาตัวอื่นๆ ในภาษาไทยที่ผ่านกระบวนการของการกลายเป็นคำไวยากรณ์เช่นเดียวกัน อาทิเช่น คำกริยา *ให้* ได้ เป็นต้น

เนื่องจากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ไม่เคยมีงานวิจัยชิ้นไหนมาก่อนที่จะอธิบายกลไกที่ทำให้คำว่า *เอา* มีความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ขึ้นมาได้ ผู้วิจัยจึงสร้างสมมุติฐานหนึ่งขึ้นมาว่าการที่คำว่า *เอา* สามารถปรากฏได้ในสองตำแหน่งดังกล่าวนั้น เป็นผลมาจากกระบวนการจางลงทางความหมาย (semantic bleaching) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนย่อยขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการกลายเป็นคำทางไวยากรณ์ (grammaticalization) อันเป็นกระบวนการที่คำว่า *เอา* ในหลายๆ ภาษาต่างก็ต้องเผชิญหรือเคยผ่านมาเรียบร้อยแล้ว ในมุมมองของ เอนฟิลด์ (Enfield, อ้างแล้ว: 37) การจางลงทางความหมายไม่ได้หมายความว่า มีความหมายบางส่วนต้องสูญเสียหรือหายไปเลยแต่อย่างใด แต่หมายถึงการที่ความหมายถูก “แบ่งกระจาย” ใหม่หรือ “เคลื่อนที่” (redistribution or shift) และกระบวนการจางลงทางความหมายนี้เองที่ส่งผลให้คำว่า *เอา* ในสองสถานะดังกล่าวนี้ (คำอนุภาคและดัชนีปริจเฉท) เกิดการสูญเสียสถานภาพของความเป็น

คำกริยาลงไปและมีแนวโน้มที่จะกลายมาเป็นคำทางไวยากรณ์เหมือนในภาษาอื่นๆ ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้ว

อย่างไรก็ตาม คำว่า *เอา* ในภาษาไทยนั้นแตกต่างออกไปจากคำที่มีความหมายคล้ายๆ กันในภาษาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นคำว่า *take* ในภาษาอังกฤษ *bǎ* ในภาษาจีนหรือ *de* ในภาษาทวิ เพราะคำว่า *เอา* นั้นถึงแม้จะเกิดการจางลงทางความหมาย (หรือจะเรียกว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ก็ได้) ขึ้นก็ตามแต่สถานะของคำๆ นี้ก็ไม่ได้กลายเป็นคำไวยากรณ์ไปเสียทุกครั้ง ในบางกรณี เช่น กรณีความหมายแสดง "การริต" ถึงแม้คำว่า *เอา* จะให้ความหมายทางไวยากรณ์ก็ตาม แต่สถานะก็ยังคงเป็นคำกริยาอยู่ (แต่จะคล้ายกับคำแทนกริยาหรือ proverb มากกว่า) เช่นเดียวกับคำกริยา *ให้* ในประโยค *แม่ไม่ให้ฉันไปเที่ยว* ซึ่งความหมายของคำกริยา *ให้* ในประโยคนี้ไม่ได้เป็นความหมายประจำคำที่แสดงการ "มอบ" หรือการ "ย้ายตำแหน่งวัตถุ" แต่อย่างไรก็ตาม คำกริยา *ให้* ในตัวอย่างดังกล่าวถึงแม้จะปรากฏเป็นคำกริยา (สามารถมีคำแสดงการปฏิเสธได้) แต่กลับให้ความหมายทางไวยากรณ์แทน โดยความหมายทางไวยากรณ์ของคำว่า *ให้* ในโครงสร้างดังกล่าวก็คือ การบ่งชี้การริต (causative marker) โดยที่ผู้ก่อเหตุซึ่งเป็นประธานของคำกริยา *ให้* จะต้องเป็นมนุษย์และมีความตั้งใจให้เหตุการณ์เกิดขึ้นและผู้รับเหตุต้องเป็นสิ่งมีชีวิตด้วย คำกริยา *ให้* ในตัวอย่างดังกล่าวเป็นการแสดงการริตแบบอ้อม (indirect causative) เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของผู้รับเหตุมิใช่ผู้ก่อเหตุ (Thepkanjana and Uehara อ้างถึงใน สุธาทิพย์, 2550: 24)

ทั้งนี้ คำจำกัดความของคำไวยากรณ์ (grammatical word) หรือคำแสดงหน้าที่ (function word) ก็คือ คำที่ใช้เพื่อบ่งชี้ความสัมพันธ์ของคำในประโยคหรือเชื่อมส่วนต่างๆ ของปริจเจท เป็นคำที่ผู้พูดส่วนใหญ่เข้าใจและใช้เหมือนกัน อีกทั้งยังเป็นคำที่มีความหมายประจำคำอยู่เพียงน้อยนิดและทำหน้าที่ทางไวยากรณ์มากกว่า (สุธาทิพย์, อ้างแล้ว) ดังนั้นแล้ว หากอาศัยคำจำกัดความดังกล่าวแล้ว คำว่า *เอา* ในตำแหน่งของคำอนุภาคจึงถือว่าไม่ได้ทำหน้าที่ในทางไวยากรณ์แต่อย่างไร เพราะไม่ได้ถูกใช้ในการบ่งชี้ความสัมพันธ์ของคำในประโยค อีกทั้งคำว่า *เอา* ในฐานะของคำอนุภาคนี้ยังทำหน้าที่เฉพาะในการให้ความหมาย "เสริม" หรือความหมาย "พิเศษ" แก่ประโยคทั้งประโยค ซึ่งดูเหมือนเป็นความหมายที่ "ไม่จำเป็น" ต่อประโยคอีกด้วย เช่นเดียวกับกับคำว่า *เอา* ในสถานะส่วนหนึ่งของคำบ่งชี้ทางปริจเจทที่ทำหน้าที่ในระดับของปริจเจทเพียงเท่านั้น ไม่ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำอื่นๆ ภายในประโยคแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่วลักษณะของคำว่า *เอา* ทั้งสองแบบที่กล่าวมานั้น ล้วนมีที่มาจากกระบวนการจางลงทางความหมายอันทำให้ความเป็นคำกริยาของคำๆ นี้จางหายไปบางส่วน เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงจัดประเภทให้คำว่า *เอา* ในสถานะดังกล่าวถือว่าเป็นคำทางไวยากรณ์ประเภทหนึ่งเช่นกัน และการที่ความหมายบางส่วนหายไปเหลือเพียงแค่บางส่วนไว้นี้เองได้ส่งผลให้กลายมาเป็นความหมายในทางวัจน

ปฏิบัติศาสตร์แทน เพราะฉะนั้นแล้วคำว่า *เฮา* ที่ให้ความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในงาน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถือว่าเป็นคำทางไวยากรณ์คนละแบบกันกับคำว่า *bǎ* ในภาษาจีนหรือคำว่า *de* ในภาษาทวิซึ่งเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างเห็นได้ชัด

ข้อสมมุติฐานในงานชิ้นนี้ก็คือ กระบวนการจางลงทางความหมายที่เป็นส่วนหนึ่งใน กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า *เฮา* ในภาษาไทยนั้น เป็นผลมาจากกระบวนการ นามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ในขั้นตอนของการสูญเสียความหมายของ คำกริยาบางส่วนไปนั้น “แ่งมุ่ม” บางส่วนได้ถูก “ซั้บเน้น” ขึ้นมาจนกลายเป็นความหมายใหม่ ของคำๆ นี้แทน ถือได้ว่าเป็นการใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่ในคำกริยาอยู่แล้วด้วย โดย “แ่งมุ่ม” ในที่นี้ก็จะ เปรียบได้กับส่วนประกอบย่อยส่วนหนึ่งในความหมายของ *เฮา* ลักษณะดังกล่าวนี้เองจะคล้ายกับ ที่มาของการที่คำว่า *เฮา* ขยายความหมายจากความหมายพื้นฐานไปสู่ความหมาย “ต้องการ” แต่ จะแตกต่างกันเพียงว่า ในกระบวนการของการขยายความหมายไปสู่ความหมาย “ต้องการ” ดังกล่าวนั้น คำว่า *เฮา* ไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะหรือประเภทในทางไวยากรณ์แต่อย่างใด ยังคงสถานะของความเป็นคำกริยาหลักในประโยคอยู่

ตามทีผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำว่า *เฮา* นั้นเกิดขึ้นมาจากการที่ความหมายพื้นฐานหรือการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” ซึ่งเป็นความหมาย ประจำคำถูกทำให้จางลงพร้อมกับการให้ความสำคัญ (highlight) หรือการซั้บเน้นแ่งมุ่มบางแ่งมุ่ม ขึ้นมาพร้อมกันก่อนที่จะพัฒนากลายเป็นความหมายใหม่แทน แ่งมุ่มที่ถูกซั้บเน้นขึ้นมาเป็น พิเศษนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แ่งมุ่ม ได้แก่ แ่งมุ่มของการ “ตั้งใจเลือก” และแ่งมุ่มของการ “ตกเป็นผู้รับผลของการกระทำ” อันเป็นผลมาจากการที่คำอนุภาค *เฮา* ไปปรากฏตามท้ายคำ กริยาหลักคนละประเภทกัน ดังตัวอย่าง

- 12) ไชบอร์กสาว เมเจอร์ คีนาซากิ ตั้งข้อสงสัยเฮากับความเป็นมนุษย์ของตนเอง
- 13) นั่งห้อยหัวนานๆ จะหน้ามืดเฮานะ

จากตัวอย่าง ประโยคที่ 12) คำอนุภาค *เฮา* ปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงการกระทำ ตั้งข้อสงสัย เท่ากับว่า คำอนุภาค *เฮา* ในประโยคนี้ทำการซั้บเน้นแ่งมุ่มในเรื่องของ “การตั้งใจเลือก” ออกมา ทั้งนี้หากพิจารณาจากเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” แล้วจะเห็นได้ว่า ใน การที่คนเราจะทำการหยิบฉวยสิ่งของด้วยมือ นั้น การกระทำดังกล่าวจะมาจากการตั้งใจที่จะเลือก สิ่งๆ นั้นด้วยตัวเองจึงเป็นสาเหตุให้ใช้มือในการเอื้อมไปหยิบของชิ้นนั้นมานั่นเอง แต่ในประโยคที่ 12) นั้น คำว่า *เฮา* ไม่ได้มีสถานะเป็นสรรพนามกริยาอีกต่อไป สิ่งที่เป็นวัตถุเป้าหมายของการ “ตั้งใจ เลือก” ในที่นี้คือตัวเหตุการณ์การกระทำของการ ตั้งข้อสงสัย ในตัวอย่างประธานมีสิทธิ์ที่จะเลือก ทำอะไรกับความเป็นมนุษย์ของตนก็ได้ แต่ประธานก็เลือกที่จะ ตั้งข้อสงสัย แทน เพราะฉะนั้น

แ่งมุมที่จางหายไปจากพื้นฐานของ *เฮา* ก็คือแ่งมุมของการ “นำมาครอบครอง” นั่นเอง คำกริยา *เฮา* ที่มีความหมายประจำคำแสดงการ “ต้องการ” นั้นยังคงแสดงแ่งมุมของการ “นำมาครอบครอง” อยู่ด้วย แต่ผลจากกระบวนการนามนัยทำให้แ่งมุมของการ “ต้องการ” ทำหน้าที่แทนเหตุการณ์ทั้งเหตุการณ์ แต่ในความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในตัวอย่างนี้ แ่งมุมของการ “นำมาครอบครอง” นั้นได้จางหายไป เหลือเพียงแค่แ่งมุมของการ “ตั้งใจเลือก” พร้อมไปกับการสูญเสียความเป็นคำกริยาจนกลายเป็นคำอนุภาคที่ไม่มีความจำเป็นต่อประโยคด้วยเช่นกัน

ในขณะที่เดียวกันตัวอย่างประโยคที่ 13) แสดงให้เห็นว่า เมื่อคำอนุภาค *เฮา* ปรากฏตามหลังคำกริยาแสดงกระบวนการ เช่นคำกริยา *หน้ามิด* แล้ว แ่งมุมที่ได้รับการขยับเน้นขึ้นมาในขณะที่แ่งมุมอื่นๆ หายไปนั้นก็คือ แ่งมุมของการ “ตกเป็นผู้รับผลของการกระทำ” ซึ่งในแ่งมุมดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ชัดเจนจากการที่คำว่า *เฮา* ไม่ได้เป็นกรรมกริยาอีกต่อไปเพราะปกติในเหตุการณ์ของการ *เฮา* ในความหมายพื้นฐานนั้น ผู้ที่ถูกกระทำมักจะเป็นสิ่งของ (ซึ่งเรียกอีกอย่างว่าเป็นวัตถุเป้าหมาย) และประธานหรือผู้กระทำจะกลายเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าอันเป็นผลมาจากการกระทำเหตุการณ์ของการหิยบวย แต่ในความหมายของคำอนุภาค *เฮา* ในตัวอย่างที่ 13) นั้น ประธานมีสภาพเป็นเสมือนวัตถุเป้าหมายที่ถูกกระทำโดยเหตุการณ์ของคำกริยาหลักแทน กล่าวคือ ในตัวอย่างดังกล่าว เหตุการณ์ของการ *หน้ามิด* มีอำนาจส่งผลและเป็นฝ่ายกระทำการ *เฮา* โดยมีตัวประธานกลายเป็นวัตถุเป้าหมาย จะเห็นได้ชัดว่า เกิดการสลับบทบาทกันขึ้นเพราะประธานจากที่ควรจะเป็นผู้กระทำกลับกลายเป็นผู้ถูกกระทำแทน สาเหตุที่เป็นอย่างนี้เพราะคำอนุภาค *เฮา* ไปขยับเน้นในส่วนบทบาทของวัตถุเป้าหมายพร้อมไปกับการจางลงในส่วนบทบาทของประธานในฐานะผู้กระทำไปในเวลาเดียวกันนั่นเอง แต่เพราะกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้ทำให้คำว่า *เฮา* สูญเสียลักษณะของคำกริยาไป ผลที่ตามมาก็คือ *เฮา* ในแ่งมุมของการ “ตกเป็นผู้รับผลของการกระทำ” ได้สูญเสียความเป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่เป็นส่วนหลักของประโยค จนกลายเป็นคำอนุภาคที่ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมของประโยคแทน

คำอนุภาค *เฮา* ที่ให้ความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งสองประเภทนี้มาจากกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์อันเป็นผลมาจากกระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อยเหมือนกัน เพราะแ่งมุมที่ถูกทำให้เด่นชัดขึ้นมานั้นก็คือส่วนประกอบย่อยอย่างหนึ่งของความหมายประจำคำของคำกริยา *เฮา* แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีที่มาจากความหมายเดิมคนละความหมายกัน กล่าวคือ ความหมายของการ “ตั้งใจเลือก” นั้นถูกขยับเน้นออกมาจากความหมายของการ “ต้องการ” แต่ความหมายของการ “ตกเป็นผู้รับผลของการกระทำ” นั้นมาจากความหมายที่เป็นความหมายพื้นฐาน เพราะฉะนั้นแล้ว แผนภูมิแสดงการขยายความหมายจึงไม่เชื่อมโยงกันแต่อย่างใด ดังรูป

รูปที่ 4: การกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจากกระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อยจากความหมาย "ต้องการ" สู่อความหมายของการ "ตั้งใจเลือก" และจากความหมายพื้นฐานสู่อความหมายของการ "ตกเป็นผู้รับผลของการกระทำ"

ในส่วนของดัชนีปริจเฉทซึ่งทำหน้าที่ในการแสดงการ "ตัดบท" และหน้าที่ในการ "เกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหา" นั้น (เรียกสั้นๆ ว่าหน้าที่ในการ "เกริ่นนำ") ล้วนแล้วแต่เป็นความหมายที่ขยายออกมาจากความหมายพื้นฐานด้วยกันทั้งคู่ โดยที่ทั้งสองความหมายนั้นต่างก็มีจุดเชื่อมโยงถึงกัน นั่นคือการเป็นส่วนหนึ่งของการ "เปิด/เปลี่ยนประเด็น" ในการสนทนา (turn-taking) เหมือนกัน อีกทั้งยังสามารถอธิบายความสัมพันธ์ที่ความหมาย (หน้าที่) ทั้งสองความหมายมีต่อความหมายพื้นฐานได้โดยกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์อีกด้วย อย่างไรก็ตาม กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ณ ที่นี้แตกต่างจากกระบวนการที่ทำให้คำว่า *เอา* กลายเป็นคำอนุภาคพร้อมกับแสดงความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ การ "ตั้งใจเลือก" และการ "ตกเป็นผู้รับผลการกระทำ" ตรงที่ว่า กลไกที่ทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นกระบวนการนามนัยแต่กลับเป็นกระบวนการอุปลักษณะแทน

ถึงแม้หน้าที่ในทางปริจเฉทจะถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของความหมายทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็ตาม แต่เราก็ไม่สามารถใช้กระบวนการนามนัยมาอธิบายการเกิดความหมายใหม่นี้ขึ้นมาได้ แต่ต้องใช้กระบวนการอุปลักษณะแทน ทั้งนี้ในการใช้ *เอา* ในฐานะดัชนีปริจเฉทนั้น วัตถุประสงค์เป้าหมายที่จะนำมาครอบครองเปรียบได้กับโอกาสในการเป็นผู้พูดหรือแสดงที่ตนคิดอยู่ออกมา ดังเช่นตัวอย่างที่ 14)

"การเปิด/เปลี่ยนประเด็นในการสนทนา" คือ "การย้ายวัตถุประสงค์เป้าหมายมาไว้กับตัว"

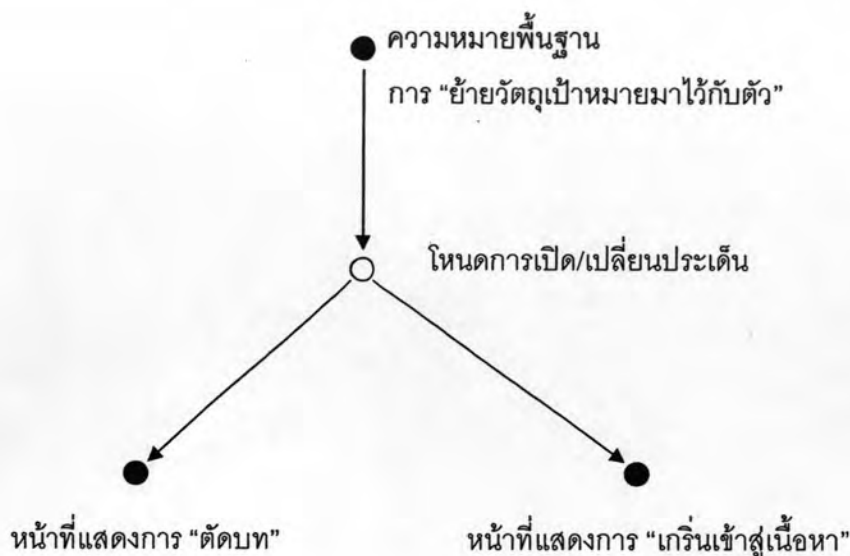
TO TAKE TURN IN CONVERSATION IS TO POSSESS THE TARGET OBJECT

14) *เอา* ล่ะฮัล ถ้าเธอต้องการความเห็นของฉันนะ

โอกาสที่ประธานจะได้แสดงความเห็นที่มีต่อคู่สนทนา ฮัล ในประโยคตัวอย่างดังกล่าวเปรียบได้กับ วัตถุเป้าหมายที่ประธานพยายามที่จะนำมาครอบครองไว้กับตัวเอง ซึ่งการเปรียบในลักษณะ ดังกล่าวนี้นี้เป็นการเปรียบในลักษณะแบบข้ามแฉกทางความหมาย โดยแฉกวงแหล่งกำเนิดก็คือ จากเหตุการณ์ของการ “ย้ายวัตถุเป้าหมายมาไว้กับตัว” และแฉกวงเป้าหมายก็คือจากเหตุการณ์ ของการสนทนานั้นเอง ซึ่งการเปรียบแบบข้ามแฉกวงนี้เองคือลักษณะสำคัญของกระบวนการอุป ลักษณ์

อย่างไรก็ตาม หากอาศัยแนวความคิดของ ไรมอร์ เป็นหลักแล้ว คำว่า *เฮา* ในฐานะส่วน หนึ่งของคำบ่งชี้ในทางปริจเจทก็จะไม่ถูกพิจารณาให้เป็นความหมายใหม่เพราะสามารถอธิบายได้ ด้วยกระบวนการอุปลักษณ์มากกว่าที่จะเป็นกระบวนการนามนัย แต่สาเหตุที่ผู้วิจัยจำแนกหน้าที่ ในทางปริจเจทให้เป็นอีกหนึ่งความหมายที่ขยายออกมาจากความหมายพื้นฐานนั้นเป็นเพราะคำๆ นี้ได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาแล้วอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งความหมายใหม่ที่ไดมานี้ ก็ยังเป็นความหมายคนละประเภทกันกับความหมายพื้นฐานอีกด้วย จึงอาจสรุปได้ในอีกคำพูด หนึ่งว่า กระบวนการอุปลักษณ์ไม่ได้ทำให้เกิดความหมายใหม่ขึ้นมา แต่กระบวนการกลายเป็นคำ ไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจากกระบวนการอุปลักษณ์นั้นสามารถทำให้ *เฮา* เกิดการขยายความหมาย ได้ เช่นเดียวกันกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจากกระบวนการนามนัย หรือ อีกนัยหนึ่งหากไม่มีกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์และมีเพียงแค่การอุปลักษณ์เพียง กระบวนการเดียวแล้ว ก็จะไม่ก่อให้เกิดกระบวนการขยายความหมายขึ้นมาในท้ายที่สุด

เพราะฉะนั้นแล้วแผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ในทางปริจเจททั้งสองหน้าที่จะ ถูกเชื่อมโยงเข้ากับความหมายพื้นฐาน ภายใต้โหนดของ “การเปิด/เปลี่ยนประเด็น” ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5: การกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เป็นผลมาจากกระบวนการอุปลักษณะจากความหมายพื้นฐานสู่หน้าที่ในทางบริจเจตแสดงการ "ตัดบท" และ หน้าที่แสดงการ "เกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหา"

5.3 สรุป

โดยสรุปแล้ว กระบวนการนามนัยเป็นกระบวนการทางบริชานสำหรับดึงเอาองค์ประกอบทางความหมายองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งซึ่งเป็นองค์ประกอบทางความหมายข้างเคียงของความหมายพื้นฐานออกมาเป็นองค์ประกอบเด่นทำให้องค์ประกอบทางความหมายข้างเคียงนั้นๆ กลายเป็นองค์ประกอบหลักของความหมายที่ขยายออกไป ในส่วนของกรขยายความหมายจากความหมายพื้นฐานไปสู่ความหมายประจำคำอื่นๆ นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) กระบวนการนามนัยแบบเน้นผลลัพธ์ ซึ่งใช้สำหรับการขยายความหมายไปสู่ความหมายการแสดง "การรีด" และการ "กำหนด" 2) กระบวนการนามนัยโดยอาศัยบริบทสำหรับการขยายความหมายไปสู่ความหมายของการ "มีเพศสัมพันธ์" และ 3) กระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อยสำหรับการขยายความหมายไปสู่ความหมายการ "ต้องการ"

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คำว่า *เฮา* เปลี่ยนสถานะจากคำกริยาไปสู่สถานะของคำอนุภาคและดัชนีบริจเจต โดยในกระบวนการดังกล่าวจะเกิดการจางลงทางความหมายซึ่งทำให้แ่งมูมบางแ่งมูมถูกลดความสำคัญลงพร้อมกับขับเน้นแ่งมูมเฉพาะขึ้นมาแ่งมูมหนึ่ง เมื่อมีการใช้แ่งมูมดังกล่าวนั้นบ่อยๆ เข้าก็จะส่งผลให้แ่งมูมดังกล่าวพัฒนากลายเป็น

ความหมายใหม่อันเป็นความหมายพิเศษแก่ประโยคทั้งประโยคขึ้นมา กระบวนการกลายเป็นคำ
ไวยากรณ์จะทำงานได้โดยอาศัยกระบวนการนามนัยและกระบวนการอุปลักษณะเป็นกลไกสำคัญ

เมื่อกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นผลมาจากกระบวนการนามนัยแบบเน้น
ส่วนประกอบย่อยแล้ว จะทำให้ความหมายของคำๆ นี้ขยายออกไปสู่ความหมายของการ “ตั้งใจ
เลือก” และการ “ตกเป็นผู้รับผลของการกระทำ” และเปลี่ยนจากคำกริยามาเป็นคำอนุภาคแทน จะ
ทำให้เกิดการขยายความหมายจากความหมายพื้นฐานไปสู่หน้าที่ในทางไวยากรณ์ 2 หน้าที่ ได้แก่
1) หน้าที่ในการ “เกริ่นนำเข้าสู่เนื้อเรื่อง” และ 2) หน้าที่ในการ “ตัดบท” อย่างไรก็ตาม ในกรณีของ
คำว่า *เฮ* นี้กระบวนการอุปลักษณะเพียงอย่างเดียวจะไม่ทำให้เกิดความหมายใหม่ได้ ต้องปรากฏ
ควบคู่ไปกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เท่านั้น และในกรณีที่กระบวนการกลายเป็นคำ
ไวยากรณ์เป็นผลมาจากกระบวนการอุปลักษณะ ความหมายของคำว่า *เฮ* จะพัฒนาไปเป็นหน้าที่
ในทางปริจเฉทแสดง “การเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหา” และ “การตัดบท” แทน พร้อมทั้งเปลี่ยนฐานะจาก
คำกริยาไปเป็นดัชนีปริจเฉทอีกด้วย